

בערי הפרוות (ומחר גם בירושלים) יש להוסיף היום בשמחה רבה מזו של יום הפורים עצמו; ביום ט"ז – שמחה גדולה יותר, וכן בכל יום ויום מימי החודש, עד שביום האחרון דחודש אדר צריכה להיות שמחה מופלגת ביותר⁸⁷.

גם לאחר ימי הפורים שייך לעורר על 'מבצע פורים', מפני שתכליתם של ימי הפורים היא שההתעוררות של "קיימו מה שקיבלו כבר"

תבוא לידי ביטוי גם אחר-כך, ואז מתחיל מבצע פורים האמיתי⁸⁸. ופעם אמר הרבי סיבה אחרת, לסייע לאלה שנוקקו ללוות כדי שיוכלו לחוג את הפורים כהלכתו – לפרוע את חובותיהם, וגם זה חלק מ'מבצע פורים'⁸⁹.

בימים שאחרי פורים השמחה גדולה יותר, בגלל שבהם ניתוסף גם ענין הגאולה "מיסמך גאולה לגאולה", גאולת פורים לגאולת פסח⁹⁰.

תרצ"ה ס"ב. אך בשיחות קודש תשכ"ז ח"א עמ' 482 איתא, שכיוון שצ"ל לפנים משורת הדין, צריך שתהיה הרבה שמחה, עיי"ש.

87 לקוטי שיחות כרך ג עמ' 1274. ומבאר: אף שבנוגע לקריאת המגילה אמרו שאינה נקראת אלא עד ט"ו בחודש, אבל הציווי "מרבין בשמחה" נוגע לכל ימי החודש, וכלשון חז"ל "משכנס אדר", וכמו שנאמר: "והחודש אשר נהפך להם". ואם כן... כאשר השמחה היא באותה המידה

שבימים הקודמים, בלי הוספה וריבוי, אינה שלימות השמחה, כיוון שנתיישה (שלכן לברכת חתנים צריך בכל פעם 'פנים חדשות').

88 'אוצר' עמ' רפז, מסיום שיחות פורים תשד"מ ותשמ"ה, ומשיחת שי"פ פרה תשמ"ה.

89 שם, משיחת פורים תשמ"ו.

90 שיחת שי"פ פרה תשל"א.

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקב

ערב שבת קודש
פרשת תצוה / זכור
י"ב באדר ה'תשס"ד

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

לוח השבוע

חובה את כל הציבור⁸⁰.

"פורים-תורה" איננו עניין של ליצנות ה"ו כטעות העולם, אלא שבמקום לדייק ולהתייגע על עומקם של דברים, מתעכבים על עניין שטחי יותר, עניין הקשור ומביא לידי הוספה בשמחה, אבל בכל אופן הרי זה עניין של "תורה", ככל ענייני התורה⁸¹.

בהתוועדות פורים, נהג הרבי לעשות מגבית עבור 'קופת רבינו'⁸².

לקראת סיום ההתוועדות נהג כ"ק אדמו"ר להזכיר אודות ההכנות למבצע פסח, כולל לדאוג למעות-חטיש, מזון ולבוש, כיוון שמיום הפורים עצמו מתחילים "שלושים יום לפני החג"⁸³.

נוהגים לשיר 'האפ קאזאק'⁸⁴.

יום שני

ט"ו באדר, שושן פורים

בירושלים עיה"ק הוא יום פורים, ונהג כאמור אתמול בערי הפרוות.

בעיר חיפה קוראים את המגילה גם בט"ו, כי היא ספק מוקפת חומה⁸⁵.

בערי הפרוות: אין אומרים תחנון ואסור בהספד ובתענית. מרבין קצת במשתה ושמחה⁸⁶.

כמה פעמים שצריך להיות על-פי ההגבלות דתורת החסידות, ואין צורך להאריך בזה, כיוון שהדברים ידועים ומפורסמים, וגם בדפוס⁷⁶.

"יש להרעיש ולפרסם בכל מקום ומקום, הן בחוץ לארץ והן (ועל-אחת-כמה-וכמה) בארצנו הקדושה, על דבר ההשתרלות שכל ענייני הפורים יהיו באופן ד'ברוב עם הדרת מלך'... בנוגע למשתה ושמחה' – אף שכל אחד ואחד חוגג סעודת פורים בביתו, עם בני משפחתו... הרי יכולים להוסיף בשמחת פורים 'ברוב עם' לאחרי הסעודה בביתו עם בני משפחתו"⁷⁶.

בבית-חינו, לאחר הסעודה של כל אחד בביתו, מתוועדים שוב כלילה, כיוון שגם בעד דלא ידע' יש דרגות זו למעלה מזו, ויש להתייגע כדי להגיע ל'לא ידע' באופן נעלה יותר⁷⁷.

מנהג האדמו"ר – "מאמר דא"ח בתוך הסעודה"⁷⁸.

הגזרה הידועה אודות ההגבלה בשתיית משקה – בתוקפה עומדת (לכאורה) גם כפורים⁷⁹. אבל היו פעמים שכ"ק אדמו"ר ביקש בהתוועדות דפורים או דשבת-קודש שלאחריו⁸⁰, שעל-כל-פנים אחד המסוכים יקיים 'עד דלא ידע' כפשוטו ו'יוציא' בזה ידי

76) 'התוועדות' תשי"ב ח"ב עמ' 372. אמנם היו פעמים שהורה הרבי לקיים 'עד-לא-ידע' כפשוטו [אך ביחס לבחורים היתה הסתייגות מכך גם לפני ה'הגזרה', ראה 'התוועדות' תשי"ב ח"ב עמ' 45, וכמוכן לאחריה גם כשהורה כניל, כגון בפורים תשל"א] וה'הגזרה' הידועה להגבלה במשקה נדחתה על-ידו לאותה שעה. וכנראה לזה הכונה בשיחת ש"פ שמיני תשמ"א (הקטע השייך לזה נעתק גם בסי' אשכילה בדרך תמים עמ' 181). וראה 'אוצר עמ' רצ, ובכרך אוללת-שירי עמ' ססטי-שע בקשר לשמחת-תורה.

77) ספר השיחות תשמ"ב כ"א, עמ' 335.

78) 'התוועדות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1420 ואילך. בספר-השיחות תשי"ג ח"א עמ' 351 הציע הרבי לערוך ג' התוועדות בקשר לימי הפורים, כדי שיהיו באופן של 'חזקה', עיי"ש.

79) כמפורש בכ"מ, ומהם במענה ביחודותי שנדפס בסי' היכל-מנחם כרך ג עמ' רח. אבל ראה המובא במדור 'ניצוצי

רבי שבגיליון רנא.
79) כגון 'התוועדות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1478.
80) ביאור העניין במכתבו שנדפס ב'התוועדות' תשמ"ב ח"ב עמ' 980.
81) 'התוועדות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1426.
82) ספר-המנהגים שם, וראה 'אוצר' עמ' רעט-רפג.
83) שריע אדה"ז סי' תכט ס"א. ראה 'התוועדות' תשמ"ב ח"ב עמ' 977, תשד"מ ח"ב עמ' 1280, תשמ"ה ח"ב עמ' 303, תנש"א ח"ב עמ' 339, 399, ונוד.
84) (ספר-הנינונים, ניגון כד) שיחת פורים תשל"ב. לפעמים נזכר פורים בין הזמנים שבהם ניגנו את ניגון 'ארבע תבבות' של אדה"ז (שם, ניגון א). הרבי ציוה בקביעות לנגנו לקראת סיום התוועדות הפורים, ואחריו 'ניע זשוריצי'. פעמים שציוה לנגן גם 'קול בעיר' (שם, ניגון ג) – 'אוצר עמ' רצב"ג.
85) לקוטי-שיחות כרך כ"ט עמ' 423.
86) לוח כולל-חב"ד, ע"פ שריע סי' תרצ"ו ס"ג, רמ"א סי'

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

"ב באדר ה'תשס"ד – י"ט באדר ה'תשס"ד"

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ב באדר	ה' מעשר. פרק ד-ו.	ה' שבת. פרק כד.	מ"ע קכז.
ש"ק	י"ג באדר	פרק ז-ט.	פרק כה.	מ"ע קכז.
א'	י"ד באדר	פרק י-יב.	פרק כז.	מ"ע קכז.
ב'	ט"ו באדר	פרק יג-יד. ה' מעשר שני ונטע רבעי.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק כז.	מ"ע קכז. קכח. מל"ת קנב.
ג'	ט"ז באדר	פרק כד.	פרק כח.	מל"ת קנ. קנא.
ד'	י"ז באדר	פרק ה-ז.	פרק כט.	מל"ת קמא. קמב. קמג.
ה'	י"ח באדר	פרק ח-י.	פרק ל.	מ"ע קיט.
ו'	י"ט באדר	פרק יא. ה' כורים.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	ה' עירובין.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קלא. קכה.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זמן זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד'							
ו', י"ב באדר	4.04	4.51	5.13	6.08	8.56	11.52	12.22	5.41.5	6.06
ש"ק, י"ג באדר	4.03	4.50	5.12	6.06	8.55	11.52	12.22	5.42.2	6.06
א', י"ד באדר	4.02	4.49	5.10	6.05	8.54	11.52	12.22	5.43.0	6.07
ב', ט"ו באדר	4.01	4.48	5.09	6.04	8.54	11.52	12.22	5.43.7	6.08
ג', ט"ז באדר	3.59	4.47	5.08	6.03	8.53	11.51	12.21	5.44.5	6.08
ד', י"ז באדר	3.58	4.45	5.07	6.01	8.52	11.51	12.21	5.45.2	6.09
ה', י"ח באדר	3.57	4.44	5.05	6.00	8.51	11.51	12.21	5.45.9	6.10
ו', י"ט באדר	3.55	4.43	5.04	5.59	8.51	11.51	12.21	5.46.6	6.11

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסוד הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מיליטון" (שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
תצוה	5.04	6.17	5.19	6.19	5.10	6.18	5.22	6.20
תשא	5.08	6.22	5.24	6.24	5.16	6.24	5.27	6.25

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן
מרו"ל: מכון ליובאוויטש שיעי צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז
יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב
כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
ISSN 0793-7474 אינטרנט: http://chabad.org.il דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

מאשר להרבות בסעודתו ובמשלוח מנות לרעיו, שאין שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות, ודומה לשכינה שנאמר "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים"⁶⁰.

הארמו"ר מקיים "משלוח מנות" לשלושה אנשים (מאכל ומשקה)⁶¹.

יש אומרים שמשלוח-מנות צריך להיות על-ידי שליח⁶².

מנהג ישראל לשתף גם את הקטנים בכל ענייני הפורים⁶³ [וגם 'קטני קטנים' יכולים לתת 'מתנות לאביונים' לקופת צדקה]⁶⁴, ואדרבה – בעניינים מסויימים, כמו בהכאת המן ב'רעשנים' ובשאר דרכים, עיקר ה'רעש' נעשה על-ידי הקטנים, עם כל התמימות, החיות וההתלהבות האופייניות להם, וכן בנוגע למנהג "ללבוש פרצופים (מסכות) בפורים" שנעשה בעיקר על-ידי הקטנים⁶⁵.

כראי לערוך 'כינוסי ילדים' ביום הפורים, ובאותו מעמד יקימו הילדים 'משלוח מנות' ומתנות לאביונים⁶⁶.

גם בני ירושלים צריכים להרבות היום קצת במשתה ושמחה⁶⁷.

"טוב לעסוק מעט בתורה קודם הסעודה"⁶⁸, רק מעט – כדי שלא יימשך בלימודו וישכח לקיים מצוות סעודת פורים⁶⁹.

"שמחת פורים גדולה הרבה משמחת יום-טוב"⁷⁰.

נוהגים לאכול 'קרעפכין' (=כיסונים ממולאים בבשר) בסעודת פורים⁷¹.

"בנוגע להתועדויות במשך המעט-לעת דפורים, מתוך שמחה באופן ד'עד דלא ידע', אבל עם הגבלות כו', ובפרט בנוגע לתלמידים, ועל-דרך זה בנוגע לכל בני-ישראל, כמדובר

60 ישעיה נז, טו. רמב"ם פ"ב מהלי מגילה ה"יז.

61 ספר-המנהגים שם. הרבי היה נוהג לשלוח בכל שנה לכהן, לוי וישראל קבועים. המשלוח הכיל: אוזן-המן ממולא פרג, פרי ובקבוק יישיש – הרה"ח רי"ל גרונר, 'התקשרות' שם.

62 ראה שדיך-חמד 'אסיפת דינים' – מערכת פורים' סוסי"ו, מובא בלקוטי-שיחות כרך ל"ג עמ' 118 ועוד, וכן באחרונים.

אך אי"צ כדון שליחות ממש, וכמובא בסה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 302 ולהלן שמהנהג ישראל לשלוח מנות ע"י התינוקות.

וראה גם 'אוצר עמי' ערך.

63 וכן שולחים על ידיהם משלוח מנות, ספר-השיחות תשמ"ח ח"א שם. ובמיוחד מתנות לאביונים, ראה בס' קדושת-לוי, קדושה שנייה.

64 'התועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 561.

65 כמובא בשו"ע, רמ"א או"ח סו"ס תרצ"ז, שבשביל מנהג זה התירו כמה עניינים – 'התועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 1239, ועוד. ע"ד הצגות לבנות בפורים – ראה היכל-מנחם כרך ב עמ' קמה.

בלקוטי-שיחות כרך ל"ג עמ' 279 הורה הרבי שלא ישחקו כלל הילדים בתפקיד המן, ובודאי שלא בהתלהבות.

66 שיחת שי"פ תרומה, ו' אדר תשי"ב.

67 'התועדויות' תשמ"ח ח"ב עמ' 484.

ה' לתוכן של מגילת-אסתר - התגלות ה' למעלה מכל שמות וגילויים

אָף-עַל-פּי שְׁבוּמֵן מֵרַדְכֵי וְאַסְתֵּר עֵדִיין הָיוּ הַנְּבִיאִים הַגּוֹ, זְכַרְיָה וּמֵלְאֲכֵי, בְּכַל-זֹאת הָיָה הַעֲלָם וְהַסְתֵּר כּוֹה, עַד שֶׁבִּבְלֵ הַמְּגִלָּה כּוֹלָה לֹא נִזְכָּר בְּגִילּוֹי שֵׁם ה' אֲפִילוֹ פֶּעַם אַחַת ׀ וְעַל-אֵף זֹאת אִירַע אִז הַנֶּם הַגְּדוֹל בְּיוֹתֵר – "וְנִהְפֹךְ הוּא אֲשֶׁר יִשְׁלַטוּ הַיְהוּדִים הַמָּה בְּשׁוּנְאֵיהֶם" ׀ מְשִׁיחַת כ"ק אֲדַמּוּ"ר נִשְׂא דוֹרְנו

במשך כמה וכמה שנים, היינו, לא רק שלא נדפסו, אלא שאפילו לא ניתנו להעתקה. אמנם, מצד העניין ד"מגלגלין זכות ליום זכאי"¹, או לאיש זכאי, היה עניין, סיבה ועילה (כפי שייקרא הדבר), שעל-ידי השתדלות, נדפסו לפני שנתיים שני ביכלאך מכתביו של רבינו הזקן, שנכתבו לפני מאה וחמישים שנה לערך, ומאז לא ראו אור הדפוס, ולא היו אפילו בהעתקות, מלבד המאמרים היחידים שהיו בהביכלאך שנדפסו בתורה-אור ולקוטי-תורה או באיגרת-הקודש, וגם מאמרים אלו – בכמה שינויים.

וכיוון שישנם עוד כמה ביכלאך מכתבי רבינו הזקן, חוץ מהמאמרים של שאר רבותינו נשיאינו – מסתמא יבוא הזמן, "את הכל עשה יפה בעתו"², להדפיס גם אותם.

ב אחד מהביכלאך שנדפסו – הוא "הנחות הר"פ ז"ל", הנחות שנרשמו על-ידי החסיד ר'

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר התעסק מתוך השתדלות גדולה ללקט את ה"כתבים" של רבותינו נשיאינו מכמה וכמה דורות – כתבי-יד שבהם ישנם תורות מכל הרבנים, החל מרבינו הזקן, שבתורתו ישנם כמה וכמה מתורות הרב המגיד והבעש"ט, וכן מרבותינו נשיאינו שלאחרי זה, עד לדורו של כ"ק מו"ח אדמו"ר – לקנותם, או להשיגם בדרכים אחרות, מכל מקום שבו נמצאו.

ב"ביכלאך" אלו ישנם כמה כתבים של רבינו הזקן שלא נדפסו עד עתה, וכידוע סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר' אודות הדרושים שנדפסו בתורה-אור ולקוטי-תורה, שהצמח-צדק ליקט אותם מתוך אלפיים דרושים של רבינו הזקן שהיו תחת ידו, ומתוך אותם אלפיים דרושים נדפסו רק הדרושים שבתורה-אור ולקוטי-תורה (שהוא החלק השני על החומשים שלאחרי זה), ואילו שאר הדרושים, הנה מטעמים שאינם יודעים לא פירסמו אותם

1 "היום יום" יד אדר א, פורים קטן.
2 ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ס"ע תקס ואילך. וש"נ.
3 תענית כט, א. וש"נ.
4 כנראה הכוונה למהרש"ז שור, ש"היה מהגרמים בזה" (אג"ק חט"ז עמ' רלו), שהיה

נזכה בעת ההתועדויות (המ"י).
5 מאמרי אדה"ו: הנחות הר"פ ז"ל; אתהלך לאזניא שיצאו לאור בשנת תשי"ח (ראה אג"ק חט"ז עמ' קצד, ובהנסמן בהערות שם. תו"מ ח"ט עמ' 307. וש"נ).
6 קהלת ג, יא.

פנחס רייזעס משקלאוו, עליו העיד הצמח-צדק שההנחות שלו הן מדוייקות ביותר,⁷ ועד כדי כך, שבאותן הפעמים שרבינו הזקן היה מתגלגל על הרצפה (כלשון החסידים: "עד פלעגט זיך קייקלען", "קאטשען זיך אויפן פאל") מרוב התלהבות באמצע אמירת המאמר, היה גם הר"פ נשכב על הרצפה, כדי לקלוט עוד תיבה או כמה תיבות מדברי הרבי בשכבו על הרצפה, ומה שלא הצליח לקלוט ("דאס וואס ער האט ניט דערהערט"), לא הוסיף מסכרא דיליה, אלא דילג או שציין "כו".⁸ ואחד המאמרים בביכל הנחות הר"פ ז"ל⁹ (שישנו גם בשינוי לשון בתורה-אור למגילת-אסתר) הוא – על מאמר רז"ל בירושלמי¹⁰ – כל הנביאים עתידין ליבטל חוץ ממגילת-אסתר.

ג. ותוכן הדברים:

הפירוש במאמר רז"ל כל הנביאים עתידים ליבטל לימות המשיח, הוא – לא שיהיה שינוי בדבר, שהרי התורה היא נצחית,¹¹ אלא – על-דרך "שרגא בטיהרא מאי אהני"¹², היינו, שכאשר מאיר אור השמש אזי לא ניכר אור הנר, כיוון שבטל ואינו נחשב כלל לגבי שפע האור שמאיר מהשמש, וכמו כן בנוגע להגילויים שנתגלו על-ידי הנביאים, "ש"רוח ה' דיבר בם ומילתו על לשונם"¹³ – שלעתיד-לבוא, כאשר יקוים הייעוד¹⁴ "אשפוך את רוחי על כל בשר וניבאו בניכם ובנותיכם", אזי לא יהיה ניכר ונחשב גילוי האור שהיה אצל הנביאים, מצד גילוי המקור ועוצם האור שהיה לעתיד-לבוא.

(7) ראה שיחת פורים תרצ"ו ס"ה (סה"ש תרצ"ו ס"ע 32 ואילך).
 (8) עמ' קבה ואילך.
 (9) צ, ד, ואילך.
 (10) מגילה פ"א ה"ה.
 (11) תניא רפי"ז. ובכ"מ.
 (12) חולין ס, ב, וש"נ.
 (13) ע"פ שמואל"ב כג, ב.
 (14) יואל ג, א.
 (15) וילך לא, יח. וראה חולין ק"ט, ב. וראה גם ת"מ סה"מ אדר עמ' עד ואילך. וש"נ.
 (16) ה, סע"א ואילך. וראה עיין יעקב בעל שם.
 (17) ראה גם לקו"ש ח"ז עמ' 190. וש"נ.
 (18) אסתר ט, א.
 (19) ראה גם תורה-אור מג"א ק, ב. ובכ"מ.
 (20) ראה מגילה טו, סע"ב. ועוד.

ברית מילה: נוהגים למול לאחר קריאת המגילה.⁴⁹
 "שמיעת וקריאת המגילה – בתפילין דרש"⁴⁴.
 קוראים את המגילה בשלוש ברכות, כולל "שהחיינו"⁵⁰, כמו אמש (עיין לעיל). בברכת שהחיינו יכוונו גם על מצוות משלוח-מנות ומתנות-לאביונים וסעודת פורים.⁵¹
 לאחר קריאת המגילה מברכים 'הרב את ריבנו', ואומרים: 'שושנת יעקב'. 'אשרי'. 'ובא לציון'. קדיש שלם. ואחר-כך מחזירים את ספר-התורה להיכל.⁵² ואומרים 'בית יעקב', עד גמירא.
 שמחת פורים – חובתה לשמוח כל היום, ככתוב "ימי משתה ושמחה"⁵³.
 במשך יום הפורים היה הרבי משתדל לאכול

את הלוח, וכן אם אכן כל מה שהרבי לא מחק שם, נקרא 'מנהג'. לדעת המנ"א סי' תרצ"ד זהו זמן נתינתה לכתחילה. (49) כן נהג תמיד המוהל הרה"ח ר' יעקב יוסף רסקין ע"ה (יהתקשרות: גיליון מ עמ' 18), כדעת תה"ד סי' רסו, ב"י בבדק-הבית יו"ד סו"ס רס"ב, שו"ת הרדב"ז ח"א סי' רנא, הפרי"ח והגרי"א סו"ס תרצ"ג והפרמ"ג סו"ס תרפ"ז, מנהג פרנקפורט שהובא בהגהה במהרי"ל דלהלן, ומנהג הספרדים כמובא בכף-החיים סי' תרצ"ג ס"ק ל. בלוח כולל-חבי"ד כתב למול לפני קריאת המגילה, ע"פ הרמ"א שם במהרי"ל, וכן מנהג העולם האשכנזים כמ"ש המשני"ב סו"ס תרפ"ז מהח"א. וראה מהרי"ל עמ' תכו, וש"י. אוצר-הברית ח"א עמ' רעה.
 יש נוהגים לקרוא לתינוק 'מרדכי', נסמן בנטע"י גבריאל עמ' צה.
 (50) ספר-המנהגים שם, 'אוצר עמ' רסה, וש"י.
 (51) בסידורי תהלות ה' נדפס (לא מאדח"י). 'ומחזירין הספר-תורה וקוראין המגילה'. אך משנת תשל"ח ואילך נוספה שם בשולי הלולין הערה שמנהגו כנייל. בסי' שער-הכולל פ"א אות כב ע"ה, ובי' חקרי-מנהגים עמ' רכג נתבאר טעם ומקור מנהגו, עיי"ש. וראה 'אוצר עמ' רסה. מנהגי-ישראל-תורה סו"ס תרצ"ג.
 (52) שער-הכולל שם אות כב.
 (53) ישעיה' המועדים – פורים עמ' קמה.
 (54) 'התקשרות' שם.
 (55) שו"ע סי' תרפ"ז ס"א ונו"כ.
 (56) שו"ע ורמ"א סי' תרצ"ה ס"ד.
 אודות משלוח מנות, ראה שיחות-קודש תשל"ו ח"א עמ' 565 ששיעורו לכתחילה כוית בכל מנה, ועכ"פ כוית יחד. ולכתחילה שווין ביחד ב' פרוטות לפחות. ומציין לצפנת' פענח על הרמב"ם ה"ל מגילה פ"ב הטי"ו, עיי"ש.
 'אוזן המן' ממולא פרג, לקיים מנהג ישראל בזה.⁴⁵
 זמן קיום מצוות היום – עד השקיעה. ובדיעבד (קריאת המגילה בלא ברכה) עד צאת-הכוכבים.⁴⁶
 משלוח-מנות – חייב לשלוח שתי מנות מדבריי-מאכל או משקאות לאדם אחד, איש לרעהו ואישה לרעותה.⁴⁷ אין שולחים מנות לאבל (רח"ל) תוך שלושים ולאבל (רח"ל) על הוריו תוך שנים-עשר חודש.⁴⁸ האבל עצמו, אפילו תוך שבעה, חייב במשלוח מנות, אך לא ישלח אלא מאכלים ולא מגדנות.⁴⁹
 מתנות-לאביונים – חייב לתת לשני עניים פרוטה לכל אחד, ואפילו איש לאישה רשאי. והמרבח לשלוח מנות לרעיו וצדקה לאביונים – משוכח,⁵⁰ ומוטב להרבות במתנות לאביונים

לא עמד בפניהם / ואיש לא עמד לפניהם" (ט,ב).³⁶

נוהגים לומר ארבעה פסוקים בקול רם: 'איש יהודי' (ב,א), 'זמרדכי יצא' (ח,טו), 'ליהודים' (ח,טז), 'כי מרדכי' (י,ג). והבעל-קורא חוזר וקורא אותם. עשרת בני המן צריך לקרוא בנשימה אחת, מהמילים 'חמש מאות איש' (ט,ו) עד לאחר תיבת 'עשרת' (ט,ז). הציבור קורא אותם תחילה, והתינוקות מכיין אז [ולא כשהבעל-קורא קורא אותם:] כמו בהזכרת המן.³⁷

"מגענעים את המגילה באמירת 'האיגרת הזאת' (ט,כ) ו'איגרת הפורים הזאת השנית' (ט,כט)."³⁸

אחר הקריאה מברך "הרב את ריבנו". אסור להפסיק בדיבור עד שסיים הש"ץ את הברכה. "נוסח 'שושנת יעקב': 'אורים כל הרשעים, ברוכים כל הצדיקים'.³⁹

אחר-כך⁴⁰ כורכים הש"ץ והציבור את המגילה (וכן ביום). ואתה קדוש. הש"ץ אומר קדיש ('הא-שלמא). עלינו. קדיש-יתום. אל תירא. אך צדיקים".

הקורא מגילה לנשים (בלבד) – מברכות

לעצמן (מעומד).⁴¹ ואם לאו – יברך הקורא.⁴² הרמ"א פסק שאין לברך אחר קריאת המגילה אלא בציבור⁴³ (אבל האדמו"ר (לבדו) מברך על קריאת המגילה גם ביחיד לפניו ולאחריה, הן בלילה והן ביום).⁴⁴

הבדלה בבית – כרגיל.

"גם בלילה ישמח, וירבה קצת בסעודה"⁴⁵, ויאמר 'ועל הניסים'⁴⁶ בברכת-המזון. אם שכח, וכבר אמר את השם של חתימת הברכה, אינו חוזר. אבל במקום 'הרחמן' דיום-טוב, יאמר: הרחמן הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. בימי מרדכי..."⁴⁷.

שחרית:

בשמונה-עשרה – ועל הניסים. אין אומרים תחנון ו'אל ארך אפיים'. חצי קדיש.

קוראים לשלושה עולים בפרשת בשלח "ויבוא עמלק" (שמות יז,ט-טז), שלושה פסוקים לכל אחד. "זכר עמלק" – קוראים זכר (סגול-סגול) ואחר כך זכר (צירי-סגול).⁴⁸ מי שלא שמע פרשת זכור, יכוון בקריאה זו לצאת ידי חובת זכירת עמלק. מי שלא נתן עדיין לצדקה 'מחצית השקל' נתן זאת עכשיו.⁴⁹

הקריאה, והמשך בכך בשעת הברכה (יאוצר, עיי"ש), אבל כמובן זה אינו הוראה לרבים].

(41) ע"פ שו"ע אדה"ז סי' ח ס"ג.

(42) ברמ"א סי' תרפ"ט ס"ב, גמ"א סי' תרצ"ב ס"ק ה ופרמ"ג בא"א שם ועוד, פסקו שיברכו 'ילשמוע מגילה', והפרי"ח סי' תרפ"ט (ובליקוטים) חולק ע"ז וס"ל שחייבות גם בקריאה ויברכו כרגיל. י"א שהרבי היה קורא את המגילה לנשים בבית הרב, ובירכו לעצמן ועל מקרא מגילה.

(43) רמ"א סי' תרצ"ב ס"ס"א. ולדעת הב"י מסיק בכך החיים סי' תרצ"ט ס"ק קכד שבם היחיד מברך. וכי שכן פסקו הא"י, מאמר-מרדכי ובן-אש"ח, וכ"פ גם הערוך-השלחן (תרצ"ב ס"ה, גם כימנהג העולם).

(44) ספר-המנהגים.

(45) רמ"א סי' תרצ"ה ס"א – כמובן, זאת בנוסף לסעודת 'מלווה מלכה', שהרבי נהג לטול ידיו בסמיכות להבדלה. ולפעמים גם באם היה זה בשעה מאוחרת בלילה. בעת הסעודה אכל תבשיל (לקט הליכות ומנהגי ש"ק עמ' 65).

(46) אבל לא 'מגדול', יאוצר עמ' רע.

(47) שו"ע ורמ"א סי' תרפ"ב ס"א, ושו"ע אדה"ז שנסמן לעיל הערה 25.

(48) לוח כולל-חב"ד (וצ"ב אם נכתב כך בשנים שהרבי הגיה

ש"לב מלכים ושרים ביד ה'".²¹ הכיפורים.

וכיוון שתוכנה של מגילת אסתר הוא ההתגלות של הקב"ה בעצמו כפי שהוא למעלה מכל הגילויים ומכל השמות (בדוגמת התגלות עצם הנפש באדם למטה) – הנה גם לעתיד-

כשרבינו הזקן היה מתגלגל על הרצפה מרוב התלהבות, באמצע אמירת המאמר, היה גם החסיד ר' פנחס רייזעם נשכב על הרצפה, כדי לקלוט עוד תיבה מדברי הרבי

שיפעל שינוי בעולם שיקיים בו "ושכנתו בתוכם"²², על-ידי זה שיהיה "בתוך כל אחד ואחד"²³ בכל ענייניו.

יהודי צריך להיות בעולם, אפילו במקום כזה שלפני בואו לשם היה חושך כפול ומכופל, ובחושך כפול ומכופל מגיע יהודי עם ד' אמותיו, ומתנהג שם על-פי הוראות התורה, גם באכילתו ובשתייתו ובטוילו ובכל ענייניו.

וכאשר יהודי הולך בתוקף של עצם הנפש, הקשורה עם התוקף של העצם שלמעלה – אזי פועל גם כ"שושן הבירה", במקום שלא נזכר בגלוי שמו של הקב"ה, שגם שם יהיה "ונהפוך הוא", ועד שאפילו "עמי הארץ מתיהדים כי נפל פחד היהודים עליהם"²⁴.

ד. וזוהי גם הוראה, שאם ישנה איזו שיטה הטוענת שצדיקים להיברל מהעולם, היינו, שלשיטה זו ניתנה התורה עבור "מלאכים", ולכן, כדי שהאדם יהיה ראוי לקבלה, צריך גם הוא להתעלות לדרגה של "מלאך" – יש לדעת שזוהי היפך תורת עם ישראל, היפך תורת משה, וכיוון שזוהי היפך תורת משה, אין זה

לכוא כאשר "אשפוך את רוחי על כל בשר", שזוהו עניין של גילויים כו', תחשב התגלות העצם של הקב"ה לעניין של חידוש ועניין של שמחה, ולכן, מגילת אסתר לא תתבטל גם לעתיד-לבוא.

עד כאן תוכן מאמרו של רבינו הזקן, כפי שנרשם על-ידי הר"פ.

ד. וכיוון שעניינו של פורים הוא שאז "קיימו מה שקבלו כבר" – הרי מובן שכן הוא גם בכללות עניין התורה:

עניינה של התורה הוא – לא כפי שביקשו המלאכים "תנה הודך על השמים"²⁵, אלא שיהודי יהיה בעולם, במעמד ומצב ש"למצרים ירדתם... יצרה-רע יש ביניכם"²⁶, שצדיקים

להזהיר ולהכריז "לא תרצח" ו"לא תגנוב"²⁷; ומצד זה שיש אצלם "נפש השנית (ש)היא חלק אלוהה ממעל ממש" בשלימותה ובתוקפה – ממלאים הם את הוראות התורה במילואם עד למטה מעשרה טפחים, גם בימות החול, לאו דווקא בשבת ויום-טוב וראש-השנה ויום-

(21) לשון הרגיל – ע"פ משלי כא,א. וראה

לקו"ש ה"ג עמ' 285 הערה 1. וש"נ.

(22) תהלים ח,ב.

(23) שבת פח, ס"ב ואילך.

(24) יתרו כ"ג.

(25) תרומה כה,ח.

(26) ראה אלשיך עה"פ. של"ה ט,א. ועוד.

יכול להיות אמת. עניין של פשרה יכול להיות בכמה אופנים: למחצה, לשליש ולרביעי. אבל עניין של אמת – צריך להיות כולו אמת, ובלאו הכי – אין זה אמת. ובנידון דידן – הרי זה היפך העניין שבגללו ניתנה התורה למטה דווקא, ולא באופן ד'תנה הורך על השמים".

וכיוון שאין זה אמת – לא ייתכן שיהיה זה דבר טוב, כי טוב וקדושה ואמת קשורים זה בזה ("זיי גייען צוזאמען"), כיוון שהמקור שלהם – הן של אמת, הן של טוב והן של קדושה – אחד הוא, ובמילא, לא ייתכן עניין של טוב וקדושה, שיהיה שקר, כשם שלא ייתכן עניין של אמת, שיהיה היפך הטוב והקדושה. וזהו גם מה שכתוב "חסד לאומים חטאת": לכאורה, למאי נפקא-מינה מהי סיבת פעולת החסד, אם הוא עושה זאת כדי להתייחר, או בגלל טעם אחר – העיקר הוא שהענין קיבל את החסד המצטרך לו. ואף-על-פי-כן אומרים שלא זו בלבד שאין זה עניין של טוב, אלא אין זה אפילו עניין סתמי ("א פארעווע זאך"), כי אם עניין של "חטאת" – היפך הטוב!

כלומר: אף שלכאורה הרי זה עניין של חסד, מכל-מקום, כיוון שעניין זה אינו נלקח ממקור האמת, אלא זהו עניין שנעשה על-ידי בן-אדם, הנה מבלי הבט על מה שכותב בנייר הרשמי אודות תכלית הנהגתו, יהיה זה סוף-סוף באופן של "חטאת", גם אם יעשה זאת על-ידי פעולה של "חסד".

וכידוע הדוגמה לדבר²⁷ – מהנהגת אומות העולם²⁸ שרצחו והשמדו באופן שלא מצינו אפילו אצל חייטו טרף... והיסוד לזה היה הצורך שמין האנושי יבוא לשלימותו!...

ו. וזהו גם תוכן הפתגם (שמביא כ"ק מו"ח אדמו"ר בכמה מקומות) "טובה הברידות בתוך בני אדם": צריך אמנם להיות עניין הברידות, אבל, אימתי הברידות היא עניין טוב שיש בו מעלה – בהיותה בתוך בני אדם; אבל כאשר משהו הולך למדבר, באומרו, שאין לו דרך אחרת להגיע לשלימות עצמו, כי אם על-ידי זה שיתרחק מבני-אדם וילך למדבר, ודווקא שם יתעלה משלימות אל שלימות – הנה הנהגה כזו גורמת סוף-סוף אסון לבני ביתו ואלה אשר בסביבתו ("ער מאכט זיי אומגליקלאך"), ולדוגמה: במצב שצריכים לשקול בין טובה קטנה עבורו לעניין שנוגע לחייו של הזולת – הנה הקטנות שלו תכריע את חייו של הזולת, כיוון שהוא מחשיב את עצמו ל"אדם השלם", ואילו הזולת הוא פחות שבפחותים!

ולכן מצינו אצל אומות העולם ששיטתם היתה מיוסדת על עניין ההתבודדות – שיטה שהיתה אמורה להביא אותם משלימות אל שלימות עד השלימות היותר גדולה – שלא היה מושלל אצלם המושג של עבודת-פרך ורדיפות; הם לא התערבו בכך. כאשר היה מדובר אודות צער של הזולת, במדרגה היותר עמוקה, עד לעניין של חיים ממש – היתה טענתם, ש"אדם השלם" לא צריך לעמוד בקו של מידות, הן בנוגע לצער והן בנוגע לרצון.

בנוגע לעצמם – השתמשו וניצלו את הרצון כולו... אלא שזה היה צריך להיות בשביל שיבואו משלימות אל שלימות; והיכן באה ליד ביטוי גדול מעלתם שהם "למעלה מכל בני-האדם" – כשדובר אודות עשיית טובה להזולת!...

27) משלי יד, לד. וראה ב"ב י, תניא ספ"א.
28) ראה גם מכתב ט"ז שבט שנה זו (אג"ק ח"ט עמ' קפז).

יעשה לנו ניסים ונפלאות כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי מרדכי...".²⁵ לאחר מכן, אומרים קרישיתתקבל²⁶. קריאת המגילה²⁷. מי שטרם נתן 'מחצית השקל' כנהוג, יתננה עתה לפני קריאת המגילה. "במגילה שכתב אדמו"ר מהר"ש נ"ע: א) לא כל העמודים מתחילים בתיבת 'המלך'. ב) עשרת בני המן אינם בעמוד בפני עצמם²⁸. "אין מקום לשמיעת קריאת מגילה וכו' על-ידי [רמקול], טלפון ורדיו וכיוצא-בהם [=גם לא בשידור חי] – כי אין זה קול אדם כלל"²⁹. קריאת המגילה: הרבי היה שומע את המגילה מעומד³⁰. בשעת הקריאה עומדים מימינו ומשמאלו של הבעל-קורא³¹. הבעל-קורא ו"גם השומעים את המגילה כופלים אותה כאיגרת³², והכפילה היא לשלושה חלקים³³.

הרבי היה מברך את הברכות לפניו ולאחריה עם הבעל-קורא, הן בלילה והן ביום³⁴. הקפיד שהמגילה תישאר 'כאיגרת' עד סיום הקריאה³⁵. הבעל-קורא יכול להוציא ידי-חובה את כל השומעים והם יכוונו לצאת. אסור להפסיק עד לאחר ברכת "הרב את ריבנו"³⁶. מי שלא הצליח לשמוע תיבה או פסוק, יקרא זאת מיד, וגם אם אינו יכול לעשות זאת מתוך מגילה כשרה – יקרא מיד בעצמו (עדיף מתוך חומש או מגילה מנוקדת, כדי שלא יטעה) עד מקום שהקורא אוזן בו, כדי שלא יצטרך לחפש קריאה אחרת כשרה החל מתיבה זו ואילך³⁷. "מכים 'המן' כמה פעמים במשך הקריאה, במקום שזוכר 'המן' כתואר כלשהו: 'האגני', 'הרע' וכיוצא בזה"³⁸. בקריאת המגילה קוראים כשתי המסורות: "להרוג ולאבר / ולהרוג ולאבר" (ח,א); "ואיש

25) א"ר סי' תרפ"ב (בקיז מברחמי"ז – שם כותב אדה"י בסי' קפז סי"ח "יובן יש לנהוג"), משניב וכף-החיים שם. והכוונה קודם יהיו לרצון השני (ראה בסי' אשיישראל פמ"ח הערה י, ושי"ט).
26) יחידים שטרם קידשו את הלבנה, לא יקדמו קידוש לבנה לקריאת המגילה אם יש לחוש שעיני יאחרו את קריאת המגילה בציבור, אפילו אם אחר הקריאה יעבור זמן קידוש לבנה. וכן אם לא נראתה הלבנה לפני-כן ונתפורו העננים תוך כדי קריאה, לא יצאו היחידים לקדש את הלבנה על-מנת לגמור אחר-כך את המגילה ביחידות, אפילו אם אחר הקריאה יעבור הזמן, כי פירסומי-ניסא בציבור עדיף (ראה שו"ת נודע-ביהודה קמא סי' מא ועוד מקורות, נסמנו בנטעי גבריאל ה"ל פורים פרק מט. וראה שם הדין באם השאלה נוגעת לרוב הציבור).
27) אף שעיקר מצוות קריאת המגילה היא ביום (ולכן הוזכר בגיליון הקודם עיי' ציון 6 שהמזכים את הרבים יעדיפו את הקריאה ביום), הרי מיש לו אפשרות לשמוע מגילה בלילה חייב לקיים זאת, אף אם עניין מטיל בספק את האפשרות לקרוא ביום (ראה שו"ת רדב"ז ח"ד סי' יג, הובא בקו"א לשו"ע אדה"י סי' רע"א סק"א. ועי' בארוכה בעניין זה בקובץ התמימים החדש לפורים זה, גיליון כו עמ' 54, ושי"ט).
28) ספר-המנהגים שם, ושי"ט. צילום ברוד בהקטנה של שני עמודים ממגילה זו נדפס בסי' אגרות-קודש – אדמו"ר מוהרי"ש, ברוקלין תשנ"ג, עמ' קמ, ובספר-התולדות אדמו"ר מהרי"ש, ברוקלין תשנ"ז, מול עמ' 21. ראה פרטים נוספים על הנוסח ואופן הכתיבה במגילה זו באוצר עמ'

רסד-רסו.
27) לקוטי-שיחות כרך ט עמ' 336. כך כ"א עמ' 496.
28) 'אוצר עמ' רנה (וכמדומה כך נפוץ בין אנשי. וראה כף החיים תרי"צ ס"ק ב).
29) 'אוצר עמ' רנד.
30) שו"ע סי' תרי"צ סעיף יז, וראה כף-החיים שם ס"ק קב. וכי שם ס"ק קג מהפרמי"ג, שיש להיזהר שלא תהיה נגרת על גבי קרקע, ואף לא תלויה מעל השולחן.
31) ספר-המנהגים, ושי"ט בעניין השומעים. 'אוצר עמ' רנה. צריך חיפוש הטעם שלמנהגנו כופלים לגי חלקים דווקא (למנהג העולם מקפלים לחלקים רבים, יריעה ע"ג יריעה – לוח דבר בעתו).
32) 'התקשרות גיליון לו עמ' 14. וראה שו"ע אדה"י סי' ריג סי"ז, וכף-החיים שם סו"ק כב.
33) שם. וראה בכף-החיים שם ס"ק קב ובשו"ת מהרי"ל, מהדורת מכון-ירושלים, סי"ע נו. 'אוצר עמ' רנה.
34) ראה שו"ע סי' תרי"צ סי"ג ושי"ט, משנה-ברורה שם ס"ק יט.
35) ספר-המנהגים שם, ושי"ט. בדרך-כלל היה הרבי מכה ברגלו (הימנית או השמאלית) בכל 'המן', ובמקום שזוכר באיזה תואר היתה ההכאה מורגשת יותר ובמשך זמן רב יותר. לפעמים הכה יותר חזק בהמין שנייגנו בו או בהמין בן המדתא' (ראה ביאורי עמ' רנו, וביהקשרות' בשנים קודמות).
הרבי הפגין הנאה וחיך בשעה שהילדים היו מרעישים ביהכאת המן, וכמה פעמים דיבר בשיחותיו נגד הגבאים החוששים מיבלבול הילדים ומגבילים אותם, וכן נגד

הפטרה: "כה אמר ה' צבאות, פקדתי..." (שמואל א' טו, ב"ה)¹⁰.
 אם קרא את הפטרת השבוע או כל הפטרה אחרת, קורא אחריה הפטרת פרשת זכור 'כה אמר ה' צבאות, פקדתי', ואם נזכר אחר הברכות – קורא אותה בלא ברכה.¹¹
 אומרים 'אב הרחמים'¹² (אם עדיין לפני חצות).
 במנחה אין אומרים 'צדקתך'¹³.
 אין להביא המגילה לבית-הכנסת בשבת מבעוד יום, אף במקום שיש בו עירוב, משום הכנה משבת לחול¹⁴, ורצוי שלא לטלטלה כלל השבת¹⁵.

יום ראשון,

י"ד באדר – פורים

מוצאי שבת קודש: נשארים בבגדים חגיגיים¹⁶. לפני שלוקחים את המגילה לבית-הכנסת, יש לזכור לומר "ברוך המבדיל בין קודש לחול"¹⁷.
 אין (להבדיל ו)לאכול קודם קריאת

המגילה¹⁸. אדם חלש מותר להבדיל ולטעום פירות וכדומה, ומיני מזונות עד כביצה, וחולה מותר אפילו לאכול סעודה ממש, אך יבקש מאדם אחר שיזכירנו לשמוע מגילה אחר-כך¹⁹.
 אבל (רח"ל) תוך שבעה, הולך לבית-הכנסת להתפלל ערבית²⁰ ולשמוע קריאת המגילה²¹. אם אין בעל-קורא מובהק כמזהו, יקרא הוא את המגילה לפני הציבור וגם יברך²². ואין לו לראות מיני שמחה²³. פורים נחשב כשבת לעניין אבילות, היינו שנחשב במניין שבעה, ונוהג רק אבילות שבצינעא. אינו יושב על הקרקע ונועל געלי²⁴. לעניין משלוח-מנות, ראה להלן.

בערבית – וועל הניסים', ואין להפסיק להכריז 'על הניסים' קודם תפילת שמונה-עשרה, אלא יש לציין זאת בטפיחה על השולחן, ורצוי שאחד הגבאים, כשיגיע לשם, יתחיל זאת בקול (שכח ועל הניסים – אם נזכר קודם "ה" של סיום הברכה, חוזר ומתחיל וועל הניסים", ואם כבר אמר "ה" אינו חוזר. אך קודם "יהיו לרצון" האחרון יאמר: "הרחמן הוא

10 ספר-המנהגים עמ' 33. לוח כולל-חבי"ד.
 11 לוח כולל-חבי"ד, ש"פ מקץ.
 12 היום יום לשי"פ זכור, אניק אדמו"ר מהור"י ח"י"ב עמ' קסד, וכן משמע מסתימת לשון רבינו בסידורו – קצות-השולחן סי' פג בבדי-השולחן סוף סי' ק.ג. לוח כולל-חבי"ד.
 13 לוח כולל-חבי"ד.
 14 שם כתב להתיר אם יעניין בה קצת דרך לימוד, אבל מדברי הרבי לא משמע כן.
 15 ראה דברי הרבי בנדון שמחמיר גם בעצם הטלטול, בניליון הקודם בפנים ובהערה 53, ושי"י.
 16 בדורות האחרונים נהגו רבותינו נשיאנו להישאר בבגדי שבת גם במוצאי-שבת (ראה קיצור הלכות מילואים עמ' זו וחקרי מנהגים ח"א עמ' קמב). בנוסף לזה, בפורים, גם כשחל בחול, נהגו בדורות קודמים בהרבה מקהילות חבי"ד, ובדורנו בבית חיינו, ובשנים האחרונות נתפשט המנהג בין חסידי חבי"ד בכל מקום, ללבוש בגדי יום-טוב. וי"א שהרבי הורה כך באחת משיחותיו (למרות שמנהג זה בספר-המנהגים הוא הראשון מימנהגי האדמו"ר' ש"איים הוראה לרבי"ם) – יוצרי עמ' רנד. התקשרות גיליון לו עמ' 14, עייש (במשה-בורה וכן-החיים סי' תרצ"ה הביאו שיש ללבוש בגדי שבת **מבערב**. וכן משמע בספר-המנהגים שכתב זאת לפני ניתנת מחצית השקל. ראה גם

ז. ומעניין לעניין:
 "כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם סיפור³⁰ אודות אביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שאירע עוד בחיי הצמח-צדק, שאז היה אדמו"ר נ"ע לא יותר מגיל חמש או חמש וחצי שנים (שהרי האסט ניט א קרעכץ געטאן"), וכיוון שלא נאנחה – אינך רבי", ועצתך אינה עצה!
 כאשר יהודי עוזר לחבירו – כהציווי "ואהבת לרעך כמוך"³², וכמאמר רז"ל³³ "דעלך שני לחברך לא תעביד, זו היא כל התורה כולה,

אדמו"ר נ"ע (כשהיה כבן חמש) אמר לאחיו הרז"א בעת ששיחק עמו ב"רבי וחסיד" – "העצה שלך לא תעזור, ואינך רבי. רבי – בשעה שמישיב, צריך להתאנח"...

ואידך פירושה הוא" – לא די בפעולת החסד לעזור לו, אלא צריכה להיות גם האנחה ("דער קרעכץ").
 וכאשר ישנה האנחה, היינו, שצער הוולת נוגע לו, וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁴ בפירוש מה שנאמר במגילה³⁵ "ויגד לו מרדכי את כל אשר קרה", שכאשר שמע אודות גזירה על יהודי שני, היה זה מאורע שקרה לו ("אשר קרהו"), שאז נאנח – אזי עוזר ומסייע לחבירו. אבל כאשר יושב על כיסא, או בשמי מעלה, והולך משלימות אל שלימות, ובשביל השלימות שלו נותן גם עצה להוולת, "עצה טובה קא משמע לך"³⁶, אבל ללא אנחה ("אן א קרעכץ"), כיוון שאין זה עניין שכואב לו, להיותו למעלה מרגש של כאב וכו' וכו' – אזי העצה שלו אינה עצה, והחסד שלו אינו חסד, ואין זה אפילו עניין סתמי, אלא זהו עניין של "חטאת", שזהו היפך הטוב והקדושה והאמת (כנ"ל ס"ה).

בעת הסתלקות הצמח-צדק היה בן חמש וחצי שנים), כאשר שיחק עם אחיו הגדול ר' זלמן אהרן.
 כיוון שגדלו בבית שבו נסב הדיבור אודות חסיד ורבי, החליטו לשחק ב"חסיד ורבי". וכיוון שהרז"א היה מבוגר מאדמו"ר נ"ע בשנה ומחצה, הוחלט שהרז"א יהיה ה"רבי", ואדמו"ר נ"ע ייכנס אליו כמו חסיד, "פראווען זיך" ("יחידות").
 התיישב הרז"א על כיסא, תיקן את כובעו, ואדמו"ר נ"ע נגש אליו וביקש ממנו "תיקן". ושאל הרז"א: על מה הנך מבקש תיקון? והשיב אדמו"ר נ"ע, שבשבת שעברה, או לפני שתי שבתות, אכל אגוזים, ואחר-כך נודע לו, שרבינו הזקן כותב בסידורו³⁷ ש"טוב למנוע מלאכול אגוזים בשבת". ואמר לו הרז"א, שיקפיד להתפלל מתוך הסידור, ולא בעל-פה. נענה אדמו"ר נ"ע ואמר לו: העצה שלך לא תעזור, ואינך רבי. ושאל הרז"א: מדוע? והשיב אדמו"ר נ"ע: רבי – בשעה שמישיב, צריך להתאנח ("ער דארף א קרעכץ טאן")!... העצה שלך היתה אולי מועילה, אבל לא נאנחת (דו

ד. וזהו גם מה שראינו בהגזירות רח"ל שאירעו בדורנו זה, שהיסוד לזה היתה השיטה שאדם

30 ראה "רשימות" חוברת ק"ח עמ' 7. וראה גם תר"מ ח"ב ס"ע 27.
 31 ב"הלכתא רבתא לשבתא".
 32 קדושים יט, יח.
 33 שבת לא, א.
 34 שיחת פורים תש"ג ס"ד (סה"ש תש"ג עמ' 44). תש"ה ס"ו (סה"ש תש"ה עמ' 73). וראה גם שיחת פורים דאשתקד ס"ז (תר"מ חכ"ה עמ' 32 ואילך).
 35 אסתר ד, ז.
 36 לשון חז"ל – עירובין לט, א. וש"י.

צריך לילך משלימות אל שלימות עד שיתעלה מכל המין האנושי, ובמילא, אין לו להתרגש ("זיך נעמען צום הארצן") משום דבר, כיוון שעניין של רגש הוא למטה ממעלת ודרגת ותכלית האדם.

שיטה כזו היא היפך האמור שגזירה על הזולת היא מאורע "אשר קרהו", כיוון ש"כולן מתאימות ואב אחד לכולנה" (כדברי רבינו בתניא³⁷), וכיוון שזהו היפך האמת, טוב וקדושה – הרי זה שקר, רע וטומאה.

אלא מאי, כיוון שחיים בעולם השקר – לא מבחינים בכך ("מ'כאפט זיך ניט אויף דעם"), לא ביום הראשון, או מאחר ומחורתיים; אך על זה ישנו העניין ד"אורה זו תורה", שהיא מאירה את חשכת עולם-הזה, שיראו, היכן נמצאת "אבן טובה" שתוסיף עילוי בכתר המלכות, והיכן נמצאת "גחלת בווערת" שעלול להיכוות בה עד לסכנת נפשות ממש!

(קטעים מהתוועדות חג הפורים היתשי"כ* – בלתי מוגה; באדיבות ועד הנחות בלה"ק)

(*) ההתוועדות נערכה באולם הגדול אשר ב-585 אלבאני עוו. בסמיכות לראטלאנדר ראוד.

(37) רפ"ב.
(38) נוסח התפילה "ובא לציון גואל".
(39) אסתר ח,א-ב.

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות" שירות הביטה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת תצוה

י"ג באדר, פרשת זכור

סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה – כל ליל-שבת-קודש, אך למעשה מי שטרם קידש את הלבנה יקדשה במוצאי-שבת¹.

בעניין מבצע פורים והכנות לפורים – ראה מדור זה בגיליון קודם.

רצוי לגלול את ספר-התורה השני לפרשת זכור לפני תפילת שחרית, כדי למנוע טרחא דציבורא².

שחרית: מוציאים שני ספרי-תורה. בראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת השבוע. מניחים את הספר השני על הבימה (ונשאר על הבימה עד הקריאה בו)³ ואומרים חצי-קדיש. הגבהה וגלילה. בספר השני קוראים למפטר בפרשת תצא (דברים כה, יז-ט): "זכור..."⁴.

לדעה הנפוצה של הפוסקים העיקריים, פרשת זכור היא מן התורה⁵. לכמה פוסקים גם נשים חייבות בשמיעתה, וכפי שנהגו נשי

ישראל [בדרווינו] לבוא לבית-הכנסת לשמיעת פרשת זכור⁶.

כתב כ"ק אדמו"ר: "בקריאת פרשת זכור (ופרשת תצא) – וכן בקריאת פורים (ופרשת בשלח): "זכר עמלק" בצירי או בסגול – יש בזה מנהגים שונים, ולא שמעתי הוראה בזה. לכאורה נכון לקרות שניהם, ובפרשת זכור (ופרשת תצא) להקדים 'זכר' (צירי-סגול) ואחר-כך 'זכר' (סגול-סגול), ובקריאת פורים (ופרשת בשלח) להקדים 'זכר' (סגול-סגול) ואחר-כך 'זכר' (צירי-סגול)⁷.

כבר לפני כמה דורות כתבו גדולי ישראל⁸ שיש לבטל את ה'מנהג' – להכות את 'עמלק' בקריאה זו⁹.

הגבהה וגלילה לספר השני¹⁰.

אם יש רק ספר-תורה אחד, אין מגביהים אחר חצי קדיש אלא גוללים לפרשת זכור. ומגביהים וגוללים רק לאחר גמר המפטר, אולם את החצי-קדיש אומרים תמיד אחרי הקריאה שלפני עליית המפטר.

אדר (נדפס יחד עם מגילת אסתר ושירי מגילה, הוצאת יהיכל מנחם, ירושלים תשס"ב), עמי רמה.

אין לברך ברכת התורה על קריאתה לנשים בלבד (שו"ת מנחת יצחק ח"ט סי' סח).

(7) ספר-המנהגים עמי 72, והביאור באריכות בהערה שם. לכאורה, לאלה הקוראים בתורה במבטא הספרדי או במבטא הנהוג באר"ק שאינם מבדילים כלל בין צירי לסגול, אין מקום לכל זה.

(8) הובאו בילקוטי-יוסף ח"ה עמי רנט. וראה המובא בעניין זה ביהתקשרות' גליון קט עמי 18.

(9) רגילים שהאוחז את הס"ת הראשון אינו עומד להגבהת הס"ת השני (וכפי ששו"ת קנ"ן-תורה ח"ה סי' טז. והעירני הרמה"ח סי' אש"י-ישראל, שלכאורה משמע כן בספר-חסידיים סי' תתקל, מטעם עוסק במצווה פטור מן המצווה, וצ"ע הרי לכאורה יכול לקיים שתיהן, וע"ש במקור חסד, עכ"ל).

"ואתה תצווה" בתכלית הגילוי

מסמך גאולת פורים לגאולה האמיתית והשלימה

ההירצון שעוד לפני פורים [...] (בשבת פרשת תצווה) יהיה כבר "מסמך גאולה לגאולה" – גאולת פורים לגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

[...] ואז יהיה גם העניין ד"ואתה תצווה" בתכלית השלימות והגילוי – כי "לא יכנף עוד מוריד והיו ענין רואות את מוריד" (ועד שיתגלה ויאיר בכל העולם, מלשון העלם, "מערב עד בוקר", שמאפכים ה"ערב" ל"בוקר"), ובאופן שמראה באצבעו ואומר זה, וב' פעמים זה, "הנה אלוקינו זה גו' זה הוי' קיווינו לו", ומתוך שלימות השמחה – "נגילה ונשמחה בישועתו", "שמחת עולם על ראשם".

וכן תהיה לנו – גאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו תיכף ומיד ממש, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו".

(מהתוועדות שבת קודש פרשת תצווה, ערב פורים קטן היתשמי"ט – יתורת-מנחם – התוועדות היתשמי"ט, כרך ב עמ' 350)

"מלחמת עמלק" כהכנה לגאולה העתידה

בתחילת פרשת זכור נאמר "זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים". ועל-פי מאמר רז"ל ש"בכל דור ודור (ובכל יום ויום) חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא (היום) ממצרים", היינו, שהעניין דיציאת מצרים צריך להיות וישנו בעבודת כל אחד ואחד מישראל בכל יום ויום (ולכן מזכירין יציאת מצרים בכל יום, וב' פעמים ביום, בערב ובבוקר), שצריך לצאת מהמצרים וגבולים דהגוף ונפש הבהמית – מובן, שגם העניין דמלחמת עמלק ישנו בכל יום, ש"אחר יציאת מצרים עומדת לנגדו מלחמת עמלק, כמו שכתוב אשר עשה לך בדרך בצאתכם ממצרים".

ועניין זה נוגע גם להמשך והתכלית דיציאת מצרים – הכניסה לארץ-ישראל ובניין בית-המקדש – שהרי "ג' מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, למנות להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק, ולבנות בית הבחירה... הכרתת זרע עמלק קודמת לבניין הבית", היינו, שבניין בית-המקדש יכול להיות רק לאחר מלחמת עמלק.

ועל-דרך זה בנוגע להכניסה לארץ בגאולה העתידה (שקשורה עם יציאת מצרים, כמו שכתוב, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", וכידוע שיציאת מצרים היא השורש לכל הגאולות שלאחרי זה עד לגאולה העתידה), ולבניין בית-המקדש השלישי [...] – שלפני זה צריך להיות מלחמת עמלק. ולהעיר גם ממה שכתוב בסיום וחזרת הפרשה שקורין בפורים – "מלחמה לה' בעמלק מדור דור", שכולל גם "דרא דמשיחא".

[...] החידוש דפורים לגבי מתן-תורה שהעבודה היא מתוך רצון גמור מודגש גם במלחמת עמלק – כי, עניינו של עמלק הוא "אשר קרן", מלשון קרירות, שהעבודה דקיום התורה ומצוות תהיה ללא חיות והתלהבות, "מצוות אנשים מלומדה", שעבודה כזו אינה ברצון גמור, אלא כמו בדרך כפייה. וזהו עניין מלחמת עמלק – שהעבודה תהיה מתוך חיות והתלהבות, ברצון גמור.

(מהתוועדות שבת קודש פרשת תצווה, ערב פורים ומוצאי פורים היתשמי"ט – יתורת-מנחם – התוועדות היתשמי"ט, כרך ב, עמ' 360)

שמחה בלי חסידות!?

ב'חידות' אמר הרבי להרב יוסף שיינברגר, מראשי ה"עדה החרדית" (צוטט ב'מקדש מלך' כרך ד עמ' תיז): "ודאי הוא שמחה של מצווה בלתי אפשרית בלי החסידות [=פנימיות התורה, נשמתא דאורייתא]".

"יוסיף בתלמוד תורה"

בט"ו בתמוז תשמ"ב (לקוטי-שיחות כרך כד עמ' 527) כותב הרבי: "בשאלת ר'... – שהפך להיות עצבני – יוסיף בתלמוד תורה שפיקודי ה' ישרים משמחי לב".

יתרון למצוות התשובה

ברוח הדברים הנ"ל, כתב הרבי ב"א בניסן תשכ"ז (אג"ק כרך כד, עמ' קט):

אפשרות שמחה של מצווה גם במצוות תשובה – עיין תניא פרק לא (ובכמה מקומות) – "שלא לערב ולבלבל שמחת הנפש בעיצבון הגוף". ואם-כן, כל המצוות שוות בזה. יתרון בשמחת מצוות התשובה על שמחת שאר המצוות על-פי המדובר שם: ואין לך שמחה גדולה כצאת מהגלות כו'. – שזהו עיקר מצוות התשובה מה-שאינ-כן במעשים טובים. יתרון שלא בערך שמחת שאר המצוות – תיכף בהתבוננו שתשובה היא למעלה שלא בערך שאר המצוות (שהרי פסק-דין הוא שרשע גמור והרהר תשובה תיכף ומיד נעשה צדיק-גמור) ובמילא גם שמחתה.

דריש בשמא

בחזר שאל את הרבי ב'חידות' (שם עמ' תטו) בעניין סיפוק, וקיבל תשובה. בהמשך הוסיף הרבי ואמר: "שיהיה מתוך שמחה! שמחה הרי היא עניין הסיפוק, הנה על-ידי שתקיים את הנאמר בעניין הסיפוק, תהיה ממילא שמחה".

הסופר ר' שמחה רו שחי' שלה לרבי את ספרו "פתגמי חסידים". במכתב האישור (אלול תשמ"א) איחל לו הרבי: "בכבוד ובכרחה להצלחה בעבודת הקודש ושמא גרים – מתוך שמחה".

בשמחה!

"באם (מישהו) מהשייכים אליי הוא בשמחה, פועל זה גם ביי, כותב הרבי לאחד החסידים * חסיד אחר שואל הרבי – "מה עם השמחה? האם עוד לא פעלתי אצלך?" □ "ודאי הוא ששמחה של מצווה בלתי-אפשרית בלי החסידות" □ "פורים הוא הרי עניין של שמחה... שתהיה שמחה בכל השנה כולה!", מברך הרבי

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

מקיום המצווה; ואם נכשל חלילה, ומתחיל להתחרט – עליו להיות שבע-רצון ממה שהוא יכול לחזור בתשובה ולתקן את מה שעיוות.

שמחה בכל השנה

י' באדר ה'תשנ"א. במהלך חלוקת השטרות לצדקה עבר לפני הרבי הגאון רבי שמחה עלברג ז"ל, יו"ר 'אגודת הרבנים' בארצות-הברית. הרבי אמר לו ('זורע צדקות' עמ' 6): "הרי עכשיו מגיע החג 'שלך', פורים הוא הרי עניין של שמחה... שתהיה שמחה בכל השנה כולה!".

"להיות בשמחה וביטחון הכי חזק"

להלן גילוי מעניין ונדיר למדי של הרבי, במכתב אל הרה"ח הרב משה-יצחק העכט ע"ה ('ספר זיכרון' עמ' 130):

כמה פעמים ביקשתי ועוררתי שבכלל ובפרט בזמן הזה צריך להיות בשמחה וכו'. מובן שבאם [מישהו] מהשייכים אליי הוא בשמחה, פועל זה גם ביי (ומכלל הן – אתה שומע וכו'). וכל השייך יותר ובפרט על-ידי מעשה בפועל ויום-יומית, הרי הנייל הוא ביתר שאת וכו'. ולפתע נתבשרתי שהוא אינו בשמחה (כל-כך?) וכו'.

ובהזדמנות אחרת כתב לו הרבי (שם):

ב'יחידות' בט"ו במרחשוון תשט"ז ('ספר היחידות', גליצנשטיין עמ' 232-233), נשאל הרבי, כיצד מגיעים לשמחה? זו הייתה תשובתו:

עניין השמחה הרי בא לאדם כאשר הוא מרגיש שיש לו 'משהו', שנוסף לו 'משהו', וככל שהדבר שקיבל גדול יותר, כך שמחתו גדולה יותר. כאשר מתבוננים שנברא הוא מוגבל ואף-על-פי-כן נתן לו ה' יתברך אפשרות שעל-ידי קיום המצוות יתקשר עם הבורא, שזו העלייה הגדולה ביותר שיכולה להיות, שהרי כל עילוי שאדם ידמיין לעצמו הוא מוגבל ואינו מגיע כלל לעילוי שבהתקשרות עם הבורא הבלתי-בעל-גבול – הרי כיוון שזה הדבר הגדול ביותר שמקבל האדם, ממילא באה על-ידי כך השמחה הגדולה ביותר.

יתרה מזו, גם אם נכשל האדם ועשה דבר-מה הפך ממה שציווה הקב"ה, אך בשעה שמתבוננים ובאים לידי הכרה שלמרות שהוא עבר על ציווי השם נתן לו הקב"ה יכולת ואפשרות לחזור בתשובה ונעשה על-ידי כך רצוי להקב"ה כמו לפני החטא, עד שנעשה לו כוונות, כאילו עשה מצווה – הרי יחד עם רגש המרירות שישנו בשעת התשובה, ישנה גם השמחה הגדולה ביותר מכך שהוא עושה תשובה ונעשה רצוי להקב"ה.

ממילא, הרי תמיד, בכל זמן, יכול האדם להיות בשמחה. שכן, ממה-נפסך, בשעה שהוא מקיים מה שה' יתברך דורש ממנו, עליו להיות שבע-רצון

להיות בשמחה ובביטחון הכי חזק וממילא יימצאו הדרכים והעצות.

הרבה יותר שמחה, קל ומאיר

בכ"ב במנחם-אב תשי"א (שם עמ' 128), כתב הרבי לרב העכט:

שמחתי מאוד לקבל את מכתבו, שאין בו משום מ"ש [=מרה שחורה] כלל: ואדרבה יש לקרוא מבין השורות שבע-רצון הוא מסידורו את הדעיקעמפ [=מחנה קיץ יומי]... ויהי-רצון מה' יתברך הכול יכול, שיתחזק במצב רוחו לימים ושנים יבואו, היינו שיקבל עליו את הדרך אשר התנה בשביל כולנו הבעש"ט ואחריו כל נשיאי חב"ד, והוא הדרך של עבדו את ה' בשמחה ודרך זה איז א סך פריילכער, ובמילא גרינגערער און לייכטערער [=דרך זו הרבה יותר שמחה וממילא הרבה יותר קלה ומאירה] הן בגשמיות והן ברוחניות.

בסעיף הבא של המכתב (הנ"ל) מוסיף וכותב לו הרבי:

הוא העיקר – בשמחה גדולה הנני לבשרו פסוק-סוף בא לפועל התחלת הרעיון שעורר הוא... שידפיסו את מאמרי כ"ק מו"ח אדמו"ר...

ואולי יש בהנ"ל כעין הוכחה לכך ששמחת החסיד פועלת גם ברבי.

"מה עם שמחה?"

בהרבה מאוד 'יחידויות' של הרה"ח ר' ראובן דונין ע"ה התייחס הרבי לעניין השמחה. גם מדברים אלה ניכרת השפעת מצב-הרוח של החסיד על הרבי (מדברי הרבי אל ר' ראובן בשנת תש"י – 'מקדש מלך' כרך ב עמ' 399):

אם העניינים שתעשה בשמחה ובטוב לבב, הנה באשר מקושר אתה עמי, עוזר אתה בזה גם לי, וכשיש שמחה, נוספת גם שמחה בסביבה שנמצא אתה בה, ונוספת הצלחה בעניינים הנעשים בסביבה, כי שמחה פורצת גדר.

הנה קטע מ'יחידות' אחרת בשנת תשכ"ז (שם עמ' 400):

הרבי: מה לגבי שמחה?
ר' ראובן: זה תלוי ברבי.

הרבי: אם זה תלוי ביי, אזי כבר מזמן היה צריך להיות כרבעי למהווי.

ובשנת תשכ"ד אומר לו הרבי (שם עמ' 401): מה בנוגע לשמחה? מדוע אתה חסר מנוחה? מה הסיבה? הרי אני אומר לך להיות בשמחה, ואם אינך מיישם זאת, אינך ממלא בקשתי, ונמצא שאינך עושה בענייניך את אותם עניינים שלי... צריך אתה להיות בשמחה, שכן [האדם] המצווה צריך לעשות כפי [שמורה] המצווה.

ועוד אמר הרבי לרב דונין: "מה בנוגע לשמחה? האם עוד לא פעלתי אצלך? צריך אתה לפעול בעניינים שלי – בשמחה! ... שתהיה הנסיעה מתוך שמחה כפי שהשמחה כמוצאי שמחת-תורה...".

בני על הגלות

בכ"ו בתשרי תשכ"א ('מקדש מלך' כרך ב עמ' 404) אמר הרבי לרב דונין: "משמחת תורה צריכים לקחת שמחה לכל השנה, ועכשיו עוד לא חלף שבוע משמחת-תורה וכבר... [=אתה בוכה?] עליך ללמוד מהנהגתי!".

ר' ראובן אמר לרבי: "ראיתי שהרבי בכה". והרבי הסביר: "אין זה סתירה – הבכי [=שלי] הוא משום שנמצאים בגלות, ואז בכל יום שמחה תקיעא בליבאי מסטרא דא ובכייה תקיעא בליבאי מסטרא דא, אך העשייה בפועל צריכה להיות בשמחה...".

בהמשך לכך הוציא הרבי תניא, פתחו בעמוד מ' והצביע על השורות – "וזאת תהיה עבודתו כל ימיו בשמחה רבה". הרבי הדגיש כי העצבות בשל הריחוק הוא מצד הגוף ונפש החיונית שבו, הצביע על שורות בעמ' 80 "וגם שמחת הנפש כו" וקושר את העניינים המדברים על השמחה (בסוף פרק לג עמ' 84-85).